

Regler för särskilt förordnad förmyndare

Alla som är under 18 år måste ha en förmyndare. Föräldrar är vanligen barnets vårdnadshavare. Vårdnadshavare är i regel också barnets förmyndare. Detta gäller även särskilt förordnade vårdnadshavare. Vårdnadshavaren, även en förordnad vårdnadshavare, företräder barnet i dess personliga angelägenheter. Som förmyndare ansvarar vårdnadshavaren också för barnets ekonomiska angelägenheter och i sådant som inte finns reglerat. Tingsrätten kan dock besluta att annan person ska ansvara för barnets ekonomiska angelägenheter.

Det betyder att det kan finnas två eller flera som ansvarar för barnet och att ansvaret kan delas upp mellan dessa i en vårdnadsdel och i en förmynderskapsdel.

När behövs en särskilt förordnad förmyndare?

Barn under 18 år kan av olika anledningar sakna förmyndare. Det kan t.ex. bero på att:

- Båda föräldrarna är underåriga.
- Båda föräldrarna är avlidna.
- Båda föräldrarna har blivit entledigade som förmyndare.
- En ensam förmyndare fått en förvaltare förordnad för sig.

Om barnet endast har en förälder är således denna föräldern ensam förmyndare. Om denna förmyndare inte klarar av att sköta förmynderskapet ensamt kan det bli aktuellt att ansöka till tingsrätten om att utse en medförmyndare.

När föräldrarna eller den förordnade vårdnadshavaren inte har tillräckliga kunskaper för att kunna förvalta barnets ekonomi och företräda barnet i dessa angelägenheter, kan en förmyndare förordnas att ansvara för detta. Ett annat skäl är det finns jävssituationer eller att sådana kan uppstå, särskilt om barnet bor hos den förordnade vårdnadshavaren.

Vad gör en särskilt förordnad förmyndare?

Förmyndaren sörjer för barnets bästa genom att självständigt förvalta dess tillgångar och se till att de används till barnets nytta. Förmyndaren företräder också barnet i angelägenheter som rör tillgångarna och sådana angelägenheter som inte är reglerade eller som inte rör barnets personliga angelägenheter.

Vem kan utses till förordnad förmyndare?

Till förmyndare ska utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig person.

Hur kontrolleras förordnade förmyndare?

Vid ett förordnat förmynderskap är det överförmyndaren i den kommun som barnet är folkbokförd i som agerar tillsyns- och kontrollmyndighet. Det innebär bland annat att förordnad förmyndare årligen måste redovisa sin förvaltning av barnets egendom till överförmyndaren.

Förteckning över tillgångar och skulder inom två månader

Förmyndarens första redovisning till överförmyndaren är att upprätta en förteckning över barnets tillgångar och skulder. Förteckningen intygas på heder och samvete och är utgångspunkten för årsräkningen.

Årsräkning/sluträkning

Förmyndaren ska före den 1 mars varje år lämna en årsräkning som redovisar vilka inkomster och utgifter som barnet har haft under ett kalenderår eller viss period. Om uppdraget upphör, ska en sluträkning lämnas inom en månad från det att uppdraget upphörde.

Påbörja uppdraget

Förmyndaren bör snarast underrätta banker och försäkringskassan om sitt uppdrag genom att visa upp ett registerutdrag från överförmyndaren. Registerutdraget tillsammans med din legitimation visar att du är barnets förmyndare.

- Utred barnets ekonomi. Kontakta banker för att få reda på om bankkonton finns. Hos kronofogdemyndigheten finns uppgifter om barnet har registrerats för skulder. Försäkringskassan och pensionsmyndigheten kan lämna upplysningar om vilka stöd och ersättningar som barnet har och om barnpension.
- Om barnet är delägare i ett dödsbo ingår det i förmyndarens roll att bevaka barnets rätt vid boutredning och arvskifte. Om det saknas övriga dödsbodelägare ingår det i förmyndarens roll att ombesörja att bouppteckning förrättas och lämnas in till Skatteverket för registrering. I de fall där dödsboet saknar tillgångar ska en dödsboanmälan göras till socialtjänsten dödsboenhet.
- Barnets inkomster och tillgångar ska hållas åtskilda från förmyndarens och andra personers ekonomi. Sammanblandning är inte tillåtet.

- Förmyndaren ska föra löpande räkenskaper över alla transaktioner. En kassabok är en bra grund för årsredovisningen och ger en ständig överblick över barnets ekonomi.
- Samtliga barnets bankkonton eller motsvarande ska vara spärrade för uttag av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd.
- Ta reda på om barnet har olycksfallsförsäkring eller försäkring för sjukdom.

Inkomster

Förordnad förmyndare ska öppna ett bankkonto i barnets namn, om barnpension (efterlevandepension) ska utbetalas till barnet. Detta konto ska automatiskt spärras av banken mot uttag av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd, om inte förmyndaren gjort förbehåll om dispositionsrätt utan överförmyndarens tillstånd.

Barnbidrag, försörjningsstöd eller underhållsstöd m.m är ett direkt stöd till familjen där barnet bor. Sådana bidrag eller stöd är således ingen inkomst för barnet och ska därför heller inte redovisas av förmyndaren. Dessa ekonomiska frågor är ett ansvar för vårdnadshavaren.

Utgifter

Barnets medel ska i skälig omfattning användas för barnets uppehälle, utbildning eller nytta i övrigt (försörjning). Förmyndaren bestämmer som huvudregel hur barnets medel ska användas. Barnpension är i första hand till för barnets uppehälle. Om barnet är familjehemsplacerat hos annan än den förordnande vårdnadshavaren och utan behandlingsbehov är barnet skyldigt att med sin inkomst men inte med sitt kapital bidra till sin försörjning.

Socialtjänsten kan besluta om att ta ut ersättning för barnets kostnader. Sådan ersättning får uppgå till högst ett belopp som motsvarar vad kommunen betalar i omkostnadsersättning till familjehemmet. Förmyndaren ska få ett skriftligt beslut, där det framgår enligt vilket lagrum och med vilket belopp som betalning ska ske. Detta beslut behövs för att överförmyndaren ska kunna lämna uttagsmedgivande från barnets bankkonto för betalning till kommunen samt för förmyndarens redovisning till överförmyndaren av hur barnets medel har disponerats. Vård i familjehem av behandlingskaraktär medför inte något kostnadsansvar för barnet.

Tillgångar

De medel som inte behövs för uppehälle, utbildning eller barnets nytta i övrigt ska placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skäligen avkastning. Även här ska bankkonton eller motsvarande vara spärrade för förmyndarens uttag utan överförmyndarens tillstånd.

Samtycke till förvaltningsåtgärder

Förmyndaren utövar sitt uppdrag självständigt gentemot överförmyndaren, dvs. det är i de allra flesta fall upp till förmyndaren att själv avgöra om viss åtgärd är lämplig eller olämplig. Överförmyndarens samtycke krävs dock till vissa åtgärder, t.ex. köp av aktier och kapitalförsäkring, köp, försäljning, in-teckning av fast egendom eller tomträtt, köp eller försäljning av bostadsrätt, lån för barnets räkning, utlåning av barnets medel m.m. Ta kontakt med överförmyndarenheten för mer information.

Ett barn som har fyllt 16 år ska ges tillfälle att yttra sig över viktigare beslut.

Bevaka rätt i dödsbo

Förmyndare ska inhämta överförmyndarens samtycke till egendomsfördelning i arvskifte eller till avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo. Likaså ska samtycke inhämtas till rättshandling i dödsboförvaltningen för åtgärder enligt punkterna ovan. Kontrollera också särskilt om barnet har rätt till försäkringsersättningar med anledning av dödsfall, t.ex. i egenskap av efterlevande eller förmånstagare. Tänk på att en god man kan behövas om förmyndare och barn är delägare i samma dödsbo.

Om barnet är delägare i ett dödsbo och arvskifte inte har genomförts inom sex månader från att bouppteckningen förrättades, ska förmyndaren till Överförmyndarnämnden lämna in en redogörelse till anledningen att boet ännu inte har skiftats. Detta ska förmyndaren sedan göra var sjätte månad tills arvskiftet är klart. Om barnet är ensam dödsbodelägare behöver inte ett arvskifte genomföras. Förmyndaren ska i dessa fall redovisa att dödsboet avslutats och att egendomen förts över till barnet.

Särskild skrift om bevaka rätt i dödsbo finns, kontakta överförmyndarenheten för att ta del av denna.

Arvode

Förmyndaren har rätt till arvode och kostnadsersättningar för sitt uppdrag och kan begära detta hos överförmyndaren. Överförmyndaren beslutar om arvode och ersättningar i samband med granskningen av årsräkning/sluträkning. Arvodet betalas ut endast för förmyndarskapsdelen och tas i regel ur barnets medel.

Om förordnad förmyndare avlider

Om förordnad förmyndare avlider, är det förmyndarens dödsbo som ansvarar för slutredovisning till överförmyndaren och att barnets tillgångar överlämnas till ny särskilt förordnad vårdnadshavare.